

Wie is hij?

Zondagmorgen 8 september 2024, ds. Eibert Kok, Sint-Catharijnekkerk

Lezing: Marcus 8: 27 - 9: 1

Wie zeggen de mensen dat ik ben? En jullie, wie zeggen jullie dat ik ben?

Dat is de vraag waar het Bijbelgedeelte van vandaag mee inzet, of beter gezegd: de twee vragen, want het zijn twee verschillende vragen.

Ja, wie is Jezus? Wat maken mensen van hem? Wat hebben mensen van hem gemaakt?

Wie in het voorjaar naar The Passion gekeken heeft, zag William Spaaij in de rol van Jezus, modieus westers gekleed en gekapt.

Elk jaar wordt die rol door een andere acteur gespeeld, maar het concept is hetzelfde: Het verhaal van het lijden en sterven van Jezus wordt zo getrouw mogelijk verteld met toevoeging van allerlei hedendaagse elementen en liedteksten.

Om zo dat verhaal opnieuw onder de aandacht te brengen van het publiek. Kijkers krijgen zo een beeld van Jezus.

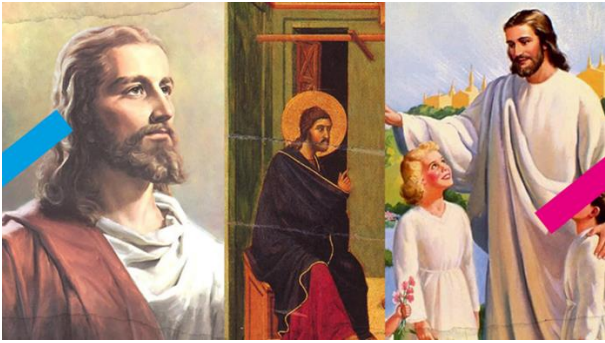

Jeangu Macrooy speelt op dit moment de hoofdrol in dé rockmusical van 2024, Jesus Christ Superstar, een Engelse musical uit 1970, die destijds nogal wat stof deed opwaaien en die dit jaar in Nederland weer te zien is in de theaters.

Ik heb 'm niet gezien, alleen wat opnames van fragmenten. Mijn dochter wel, dus ik heb er wel wat over gehoord, maar zij kijkt er dan vooral naar als musicalliefhebber.

Net zo als veel mensen naar de Matteüs Passion van Bach gaan als muzikliefhebbers.

Dan hebben we al drie verschillende beelden van Jezus. Wie zeggen de mensen dat ik ben?

Toen ik voor vandaag op zoek ging naar afbeeldingen, kwam ik deze tegen, deze drie naast elkaar, drie verschillende afbeeldingen van Jezus.

Links een in gedachten verzonken Jezus op wie een fel licht schijnt, in het midden een lerende Jezus met een soort stralenkrans om zijn hoofd, en rechts een Jezus die de kinderen zegent.

Die afbeelding rechts deed me heel sterk denken aan een kinderbijbel die we vroeger thuis hadden toen ik nog kind was. Ik herinner me nog wel dat ik dat plaatje toen indruk op mij maakte, zo'n vriendelijke Jezus bij wie je veilig kon zijn en geborgen.

Tegelijk toen ik dit plaatje nu zag, schrok ik. Wat is Jezus hier afgebeeld als witte man – blanke man, zeiden we vroeger – met witte kindertjes om zich heen. Alsof Jezus iemand uit Noordwest-Europa is. Ik herinner me uit mijn eerste gemeente een man die bezwaar had tegen de kalenders die door de zendingscommissie werden verkocht. Want daar werd Jezus wel afgebeeld als zwarte man. Dat kon niet, vond hij. Want Jezus was blank.

Onzin natuurlijk, maar het laat wel zien hoe wij Jezus en het beeld van Jezus dat wij hebben naar onszelf toegetrokken hebben. We weten helemaal niet hoe Jezus er uit gezien heeft.

Toen een aantal jaren geleden Britse wetenschappers een poging tot reconstructie gedaan hebben hoe iemand in Israël aan het begin van onze jaartelling eruit gezien zou kunnen hebben kwam dit beeld daaruit tevoorschijn.

Of Jezus er misschien zo uitgezien heeft, we weten het niet.

In ieder geval was hij geen witte man met lange haren of stralenkrans.

Wie zeggen de mensen dat ik ben?

Als mensen willen weten wie ik ben (die Eibert Kok, wie is dat?), dan kan ik mijn identiteitsbewijs laten zien, mijn paspoort of rijbewijs.

Daar staan een aantal gegevens over mij op en een fotootje.

Daarmee kan ik mij identificeren, laten zien wie ik ben.

Dat geeft een beeld, maar weten mensen dan wie ik ben? Nee.

Ik kan al mijn diploma's laten zien, mijn papieren die laten zien welke opleidingen ik gedaan heb, dat ik nu dominee ben. Dat geeft een beeld, maar zegt verder nog niet zo veel.

Sommige mensen kennen mij oppervlakkig, andere mensen kennen mij beter, van dichterbij.

Hoe dichterbij, hoe meer je beeld krijgt van iemand.

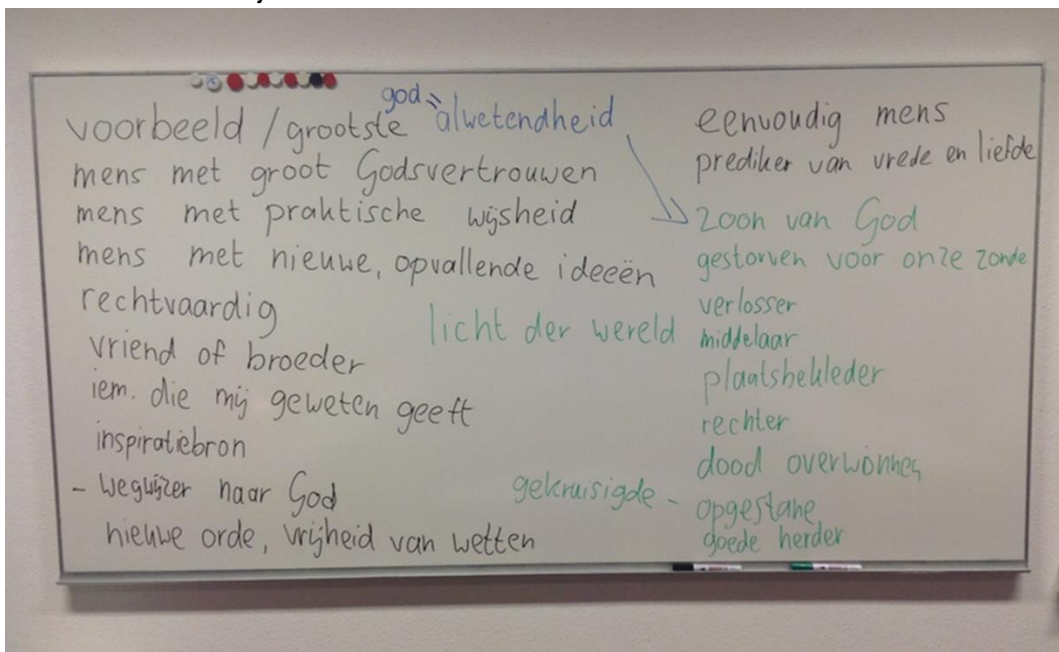
Hoe closer de relatie, hoe meer je iemand leert kennen.

Dat is een punt dat in het Bijbelgedeelte van vanmorgen een belangrijke rol speelt.

Dan komen we bij die tweede vraag van Jezus die volgens mij veel belangrijker is. En jullie, wie zeggen jullie dat ik ben? Wie zeg jij dat ik ben?

Hoe is jouw eigen relatie tot die persoon? Wat betekent Jezus voor jou? Welk beeld heb jij? Welk beeld is voor jou belangrijk?

Probeer maar voor jezelf een antwoord te formuleren.

Toen ik wat jaren geleden een keer een gespreksavond had over deze vraag, was dit het resultaat. Met een zwarte stift schreef ik links de antwoorden van de deelnemers.

Wat mij toen opviel, was dat vooral mooie menselijke beelden van Jezus geven werden. Eigenlijk heel weinig klassieke beelden van Jezus. Ik heb er toen zelf met groene stift wat klassieke beelden van Jezus ernaast gezet.

Bij sommige mensen proefde ik weerstand tegen sommige klassieke beelden, als verzet tegen hoe het vroeger ging, toen je voorgeschreven werd hoe je moest geloven.

Alsof dat kan, geloven omdat het zo moet.

Verzet voelde ik tegen vroeger toen het beeld van Jezus zo eenduidig mogelijk moest zijn.

Gelukkig nemen we meestal elkaar niet meer de maat of de ander wel of niet het zuivere beeld van Jezus heeft.

Gelukkig zijn we steeds meer gaan ontdekken dat Jezus niet in één beeld te vangen is.

Wat ik wel jammer zou vinden is als oude beelden zomaar bij het vuilnis gezet worden.

Het kan soms juist de moeite waard om oude beelden af te stoffen, te ontdoen van het stof van de traditie, en ze weer nieuw te laten spreken.

Wie zeggen de mensen dat ik ben? Wie zeggen jullie dat ik ben?

In het Bijbelgedeelte van vandaag geeft Petrus spontaan als antwoord: U bent de messias. Dat klinkt geweldig. Bij het woord messias gaat van alles meeklinken. Christus, dat is hetzelfde woord. Gezalfde betekent het. Dat doet terugdenken aan de koningen die er vroeger in Israël waren. Die werden tot koning gezalfd.

En in Israël, dat in die tijd door de Romeinen werd bezet, leefde het verlangen dat er ooit weer eens een nieuwe koning zou komen, een gezalfde, een messias, die hen zou bevrijden van onderdrukking, een koninklijke figuur, een reddende gezalfde, die het volk Israël weer hoop, toekomst en perspectief zou geven. Israels hoop in bange dagen. Een nieuwe sterke leider die een doorbraak zal forceren. U bent de messias.

Jezus beaamt het niet, hij bestrijdt het ook niet.

Als hij vervolgens verder gaat, spreekt niet over de messias, maar over de mensenzoon, - Jezus wordt hier dus aangeduid als de messias door Petrus, en als de mensenzoon door Jezus zelf - de mensenzoon die moet lijden, die gedood zal worden, en die weer zal opstaan. Krijg je toch een heel ander idee dan Petrus gehad zal hebben bij het woord messias.

Petrus wordt fel, hij gaat Jezus terecht wijzen: Dat zal niet gebeuren. Je gaat jezelf niet opofferen! Maar dan wordt Jezus zo mogelijk nog feller: Ga terug, achter mij, Satan! Jij denkt niet aan wat God wil, maar alleen aan wat de mensen willen. Ongekend fel.

Petrus lijkt met zijn messiasbeeld op een verkeerd spoor te zitten, een beeld misschien wel ingegeven door de menselijke behoefte om graag sterke helden en krachtfiguren te zien en daarvan heil te verwachten. Make Israel great again! Zo'n figuur dus niet.

De kracht van de messias ligt daarin dat hij de mensenzoon is, die volop aandacht heeft voor mensen in nood, hen ziet, hen steunt, hen helpt als het nodig is en zo mensen tot bloei laat komen. Dat is zijn roeping, zelfs al kost het hem alles.

Dan verandert de setting. Jezus is niet meer in gesprek met alleen zijn leerlingen, maar hij roept de menigte samen.

Dus ineens is Jezus met veel meer mensen om zich heen.

En wat doet hij? De mensen oproepen diezelfde weg te gaan die hij ook gaat, op zo'n zelfde manier in het leven te staan.

Welke weg is dat? Dat is de weg die hij net benoemd heeft. Het is de weg van aandacht voor de ander. Het is niet de weg van de minste weerstand,

Er staan hier heftige woorden: jezelf verloochenen, je kruis op je nemen, en mij volgen.

Als je het hebt over Jezus, over wie hij is, dan kan dat nooit zonder dat facet erbij te betrekken: Hem volgen.

Dat vind ik toch wel het waardeloze van veel kerkelijke discussies die er geweest zijn, en die er soms nog zijn: Er wordt gekibbeld over van alles en nog wat, over het juiste beeld van Jezus, terwijl dat tweede verwaarloosd wordt: Hem volgen.

Je kunt beter hem volgen zonder precies te weten wie hij is dan precies weten of denken te weten wie hij is en vergeten hem te volgen in je leven.

Hij spreekt ons aan, en hij roept ons hem te volgen.

Wat heeft een mens eraan de hele wereld te winnen als dat ten koste gaat van zijn leven?

In de oude vertaling stond er dan zo mooi: Wat baat het een mens de hele wereld te winnen en aan zijn ziel schade te lijden?

Als je bereid bent los te laten om te ontvangen, te verliezen om te winnen, te sterven om te leven, dan zul je het echte leven vinden.

Ik gebruik graag het voorbeeld van Colin Kaepernick, een veelbelovend American Football speler. Hij was in 2016 de eerste die bij het spelen van het volkslied niet ging staan maar knielde, uit protest tegen de vaak discriminerende behandeling van zwarte mensen. Steeds meer spelers gingen hem daarin volgen.

Dat riep uiteraard weerstand op, met als gevolg een verbod om te knielen bij het spelen van het volkslied. Daarna was er ook geen club meer te vinden die Kaepernick wilde hebben.

Dat is het offer dat hij heeft moeten brengen voor zijn opstelling.

Het sportkledingmerk Nike haakte daar slim op in met een reclamecampagne met deze man en de slogan: Believe in something, even if it means sacrificing everything, "Geloof ergens in, zelfs als dat betekent dat je alles moet opofferen."

Zo is Jezus zijn weg gegaan, voor een groter ideaal.

En hij roept mensen, hij roept ons hem te volgen.

Just do it. Dóe het gewoon.